

Alt Lit

**en of het een plaats verdient in de geschiedenis
van digitale literatuur**

Luuk olde Boerrigter

Masterthesis

Geschreven door:

Luuk olde Boerrigter
Studentnr.: 3509672
L.oldeboerrigter@students.uu.nl

Master of Arts Thesis geschreven aan de Universiteit Utrecht

ingediend op 13 februari 2015

Beoordeeld en goedgekeurd door:

Dr. Kári Driscoll
Thesisbegeleider
K.Driscoll@uu.nl

Prof. Dr. Kiene Brillenburg Wurth
Tweede corrector
C.A.W.BrillenburgWurth@uu.nl

Abstract

Alternative Literature (Alt Lit) is een literaire beweging op het internet die digitale cultuur ademt. In deze thesis liggen verschillende manieren waarop Alt Lit-artiesten literatuur schrijven onder de loep. Deze vormen worden vergeleken met eerdere vormen van digitale literatuur. Hierbij is met name aandacht voor het gebruik van Twitter, E-mail, afbeeldingen (image macros), video en proza. Concluderend wordt beargumenteerd dat Alt Lit als voorbeeld voor digitale literatuur staat bij het gehalte waarop sociale media esthetiek alsook kenmerken als mate van transcoding in de werken aanwezig zijn. De bijlage bij deze thesis gold begin 2015 als eerste versie voor de Wikipedia-pagina over de beweging.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	6
Tweets: Bianca Shipton.....	8
E-mail: Peterbd.....	12
Image Macro: James Ganas.....	15
Videogedichten: Steve Roggenbuck.....	20
Proza: Tao Lin.....	24
Alt Lit als digitale literatuur?.....	28
Bibliografie.....	34
Bijlage: Blauwdruk Wikipedia-artikel (PDF).....	9/9

Hieronder staat geschreven een verdieping van wat ik de blauwdruk voor de Wikipedia-pagina voor Alt Lit heb genoemd. De pagina en deze academische verdieping zijn tot stand gekomen als Masterthesis voor Literatuur- en Cultuurkritiek aan de Universiteit Utrecht in 2014-2015. Voor het lezen van onderstaande verwijs ik graag eerst naar nl.wikipedia.org/wiki/Alternative_literature, of de tekst waar deze thesis aan is bijgevoegd. Bij voorbaat dank.

Alt Lit

en of het een plaats verdient in de geschiedenis van digitale literatuur

Toen ik begin 2014 kennis maakte met de literaire beweging Alt Lit was mijn interesse meteen gewekt. Er is veel geschreven over hoe het internet en digitale media het literaire landschap veranderen. Ook Alt Lit lijkt hieraan bij te dragen. Omdat er over de beweging nog zo weinig geschreven was heb ik mij in eerste instantie gericht op het in kaart brengen van Alt Lit, haar kenmerken, auteurs en belangrijkste niches. Om de beweging in kaart te brengen koos ik voor het aanmaken van een Wikipedia-pagina voor de beweging. Het schrijven van zo'n pagina bracht verschillende uitdagingen met zich mee. Niet alleen stelde ik mezelf de taak een overkoepelende tekst te schrijven die begrijpelijk zou moeten zijn voor iedereen die meer wil weten over het onderwerp, de regels van Wikipedia dicteren bovendien dat artikelen geen verslag doen van eigen onderzoek. Door deze regel na te volgen was ik enkel in staat Alt Lit te beschrijven aan de hand van bestaande artikelen, interviews en video's over Alt Lit. Dit terwijl er veel meer te schrijven valt over deze recente beweging dan er tot dusver geschreven is. Desalniettemin koos ik voor de vorm van een Wikipedia-artikel om mijzelf een schrijfstijl bij te leren waarin ik in academische setting nog weinig ervaring heb opgedaan, alsook vanwege de passende en ludieke Masterthesisvorm voor een beweging die zoveel op heeft met het internet.

In deze thesis bespreek ik, naast het in de Wikipedia-pagina uitgelegde algemene kenmerken van Alt Lit, kenmerken voor specifieke vormen van Alt Lit. Eerst besteed ik daarbij aandacht aan het Twittergedicht, met daarbij specifiek een tweetal gedichten van Bianca Shipton als voorbeeld. Vervolgens wordt de e-mail-poëzie van Peterbd onder de loep genomen en vergeleken met eerdere vormen van e-mail literatuur. Als derde kijk ik naar image macro poëzie met een gedicht van James Ganas als voorbeeld. Uiteindelijk komen er een videogedicht en de poëtica van Steve Roggenbuck en het meest recente werk van Tao Lin, getiteld *Taipei*, aan bod. Aan de hand van de kenmerken die de gedichten en proza in de verschillende media gemeen hebben probeer ik te beargumenteren waarom Alt Lit nu eigenlijk zo'n goed voorbeeld voor digitale literatuur kan zijn. Daarbij heb ik speciale aandacht voor de visies van Friedrich Kittler en Lev Manovich over de digitalisering van cultuur.

Het Alternatieve in Alt Lit lijkt geenszins betrekking te hebben op het feit dat digitale media en het internet een grote rol spelen in de beweging. Al in de vroege jaren tachtig ontstonden er schrijversgroepen die literatuur probeerde te verweven met computers. Sindsdien heeft ook de academische wereld veel geschreven over het verschijnsel van digitale literatuur. Een groot en belangrijk deel van het kritisch beschrijven van digitale literatuur bestaat uit het in kaart brengen van de vele verschillende vormen. Binnen Alt Lit zelf zijn ook veel vormen te herkennen, die allen tot de stroming gerekend worden. Waar ik in de Wikipedia-pagina heb geprobeerd de overeenkomsten zo helder mogelijk weer te geven om de eensoortigheid van de beweging aan te tonen, wordt wanneer we de verschillen bekijken de definitie van Alt Lit, zoals Steve Roggenbuck deze in *The Yolo Pages* stelde, duidelijker. Roggenbuck weerhield zich van het definiëren van de kenmerken van Alt Lit en zei:

when writers get labeled “alt lit,” it's ultimately because of where they've published and who they're friends with – not their writing style. [...] the main shared value is just an embrace of the internet as a tool for making and distributing literature. (Roggenbuck, 2014).

Hoewel Alt Lit internet en digitale cultuur ademt, is niet elke vorm van Alt Lit digitaal. Zoals in de blauwdruk beschreven, noemt James Falandays Alt Lit digitaal in de zin dat het het internet gebruikt en laat zien als dominant onderdeel van het eenentwintigste eeuwse leven. Alt Lit maakt niet alleen gebruik van digitale media maar weerspiegelt ook digitale cultuur in de meest beschreven thema's. Om de beweging verder in kaart te brengen zal ik hieronder lezingen geven van verschillende vormen van Alt Lit die terugkerend zijn, op eenzelfde manier als academici met aandacht voor digitale literatuur dat voor voorgaande bewegingen en kunstwerken hebben gedaan. Tijdens deze beschrijvingen tracht ik een vergelijking te maken tussen eerdere (digitale) literatuur en de vorm waarin deze specifieke Alt Lit verhalen en gedichten zijn vormgegeven. Hieronder volgen beschrijvingen van vijf veelvoorkomende vormen.

Tweets – Bianca Shipton

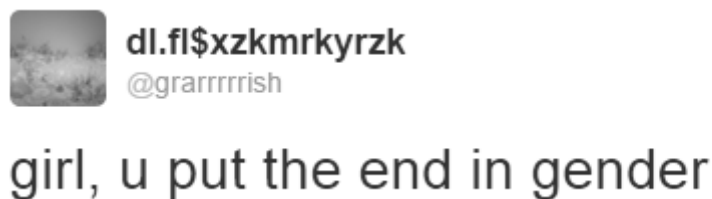
Twitterberichten van 140 tekens of minder worden door sommige Alt Lit auteurs gebruikt als poëziëmedium. Om digitale berichten in deze vorm te beschrijven kan worden voortgebouwd op hoe Adelaide Morris een poëtica voor nieuwe media literatuur beschreef. Over digitale gedichten schreef zij:

Unlike hypertext narrative, the digital poem does not normally depend on lexia or blocks of semi-autonomous text joined by hot links into variable user-driven configurations; unlike computer games, it does not usually depend on a combination of rules, a simulated game world, or traditions of game playing; unlike interactive fiction, it doesn't require a simulated world, or world model, and a built-in parser to accept and analyse natural language input from the interactor. Unlike traditional print poetry, finally, new media poems are often not lineated or rhymed, do not necessarily maintain stable or consistent configurations, and seem by nature to bend – if not break – the founding constraints of the lyric as violently as hypermedia, computer games, and interactive fiction bend or break the constraints of narrative. (Morris, 2006).

Hoewel veel van de bovenstaande regels gelden, zijn niet al deze kenmerken ook op twittergedichten van toepassing, terwijl deze vorm van poëzie wel duidelijk een digitaal gedicht betreft als zijnde code op een website. Hoewel deze vorm van nieuwe media poëzie, net als de door Morris beschreven poëzie, niet gelinieerd of rijmend zijn, wordt deze dichtvorm aan voornamelijk één strenge consistente regel gehouden: een maximale lengte van 140 tekens. Bovendien verschijnen de gedichten in een vastgestelde vorm, niet afzonderlijk op een witte pagina of beeldscherm met speciaal daarvoor ontwikkelde software, dat alleen het gedicht laat zien. Twitterpoëzie is afhankelijk van de directe context. Het gedicht wordt in de Twitter-feed gepropt, bij wijze van spreke tussen het dagelijkse gebabbel van de buurman, een door een politicus aanbevolen artikel en het nieuwtje in de locale krant.

Net als andere digitale poëzie is ook in Alt Lit kringen de configuratie van een gedicht niet altijd consistent. Wat deze vorm van poëzie minder consistent maakt is niet zozeer de vorm (elk bericht, zij het niet elk gedicht, bestaat uit maximaal 140 tekens), maar wanneer een Tweet daadwerkelijk als poëzie beschouwd wordt. Australische dichteres Bianca Shipton (@grarrrrish) heeft naast meer reguliere poëzie ook Tweets gepubliceerd als gedichten. Bloemlezing *The Yolo Pages* drukt een opsomming van de tweets af; tweets van enkel de auteur, vaak verschenen met een grote interval op haar feed, maar achter elkaar afgedrukt. Enkele korte gedichten die de bloemlezing

publiceert bestaan uit screenshots van de tweets en laten zien:

Afb. 1: Tweets van Bianca Shipton (@grarrrrish)

Beide door Alt Lit als poëzie beschouwde gedichten verschenen in november 2013 op Twitter, de eerste op 15 november rond 3 uur 's nachts Nederlandse tijd, de tweede op 16 november rond dezelfde tijd. De manier van publicatie, in geprinte vorm, doet afbreuk aan de eigenlijke waarde van het Twittergedicht, dat zich normaal gesproken opdringt in een feed. Toch verschijnen Tweets ook regelmatig gebundeld en geprint op papier binnen de gemeenschap, of worden ze uit de context gehaald en op blogs verspreid. Bovendien is het niet altijd een losstaande Tweet dat als kunstzinnig wordt beschouwd. Omdat de blogs waarop deze berichten verschijnen behoren tot de Alt Lit cirkel staat het werk van Shipton in de belangstelling.

Qua vorm en inhoud zijn de hierboven geplaatste gedichten vrij exemplarisch voor Alt Lit. In het eerste gedicht “girl, u put the end in gender” wordt gebruik gemaakt van een stijlfiguur die vaak grappig op het internet gebruikt wordt. De lading in dit gedicht is echter serieuzer, omdat Shipton kritiek uit op de positie van de vrouw in de hedendaagse cultuur. “Girls” worden op het “eind” geplaatst in gender gerelateerde discussies, ofwel achter “boys”. Het gedicht straalt de betekenis van ongelijkheid uit, terwijl het in vorm een populair taalgebruik van het internet imiteert. Het gebruik van de letter u voor het woord “you” is eerder regel dan uitzondering online. Ook het stijlfiguur waarin iemand de X in XY plaatst wordt vaak als grap gebruikt, zowel online als in de populaire media.

Het tweede gedicht belicht een ander veelvoorkomend thema in Alt Lit; het eenzame en gevoel van verveling. Voor Shipton lijkt dit probleem er niet zo toe te doen. Ondanks de eenzaamheid is ze “ok” en heeft ze het warm. Wie daar meer in wil lezen kan uit het gedicht halen

dat de contacten die Shipton via het internet heeft (het gedicht verscheen immers op de sociale media) voldoende warme vriendschappen voor haar betekenen. Ook hier zien we in de geschreven vorm een manier van schrijven terug die kenmerkend is voor Alt Lit. In plaats van een apostrof in het woord “I’m” wordt gebruik gemaakt van de eenvoudiger te typen komma en later, vlak na een reguliere komma, wordt er zelfs helemaal geen gebruik gemaakt van een komma-vormig leesteken in het woord “im”. Ook ontbreken er hoofdletters in het gedicht, wat geen zeldzaamheid is in Alt Lit.

Over Shipton wordt verder geschreven dat ze soms lange lijsten aan willekeurige tweets retweet, enkel omdat ze één bepaald woord bevatten (Yolo Pages, 2014). De combinatie van deze lijst aan tweets wordt dan beschouwd als één kunstwerk. Wanneer het over Twittergedichten gaat bij Alt Lit kunnen dus zowel losse tweets, tweets in een context, als opeenvolgende tweets als geheel en dus als één gedicht of kunstwerk worden beschouwd.

In het geval van Shipton, wanneer ze meerdere tweets vanwege het voorkomen van een bepaald woord retweet, wordt duidelijk gebruik gemaakt van ready-made poëzie. Het gebruiken van ready-mades als poëzie dateert uit de jaren '10 van de twintigste eeuw, gebruikt door stromingen als het Dadaïsme. In digitale literatuur werden ready-mades eerder gebruikt door bewegingen als Flarf, door *The New Yorker* bestempelt als een zusterbeweging van Alt Lit (Goldsmith, 2014). Kasey Silem Mohammad was één van de eerste flarfdichters die deze manier gebruikte om tot dichten te komen. In het manifesto voor flarfdichters schreef hij dat de eerste flarfpoëzie neerkwamen op het volgende recept:

Deliberate shapelessness of content, form, spelling, and thought in general, with liberal borrowing from internet chat-room drivel and spam scripts, often with the intention of achieving a studied blend of the offensive, the sentimental, and the infantile. (Magee, 2003)

Deze manier van dichten werd voor het eerst in het jaar 2000 toegepast, toen de sociale media nog niet de omvang hadden zoals dat bij de opkomst van Alt Lit het geval was. In Nederland was er ook een flarfbeweging die in 2007 zelfs tot een bundeling kwamen in *Flarf, een bloemlezing* van gedichten die op een vergelijkbare manier tot stand zijn gekomen. In plaats van het knippen-en-plakken uit kranten zoals Dadaïst Kurt Schwitters in de vroege twintigste eeuw deed, worden nu computers en Google zoekresultaten voor hetzelfde doel gebruikt. (Lindner, 2011)

De niet ready-made gedichten die Alt Lit op Twitter voortbrengen hebben minder betrekking tot eerdere digitale en niet-digitale bewegingen. Zowel de ready-made gedichten als de originele twittergedichten hebben een eigenschap die deze vorm van poëzie belangrijk maakt in de ogen van

Alt Lit dichters. Het binnendringen van het leven van de lezer wordt beschouwd als een droom voor dichters, aldus Alt Lit aanjager Roggenbuck. Over de kunst van Twittergedichten beargumenteerde hij:

When people wake up and check their phone, and they're scrolling through their Twitter, they can get your poetry right then. You get to reach people with lines of poetry immediately when they wake up. And on their lunchbreak everyday. And before bed at night, when they're scrolling through. And you get to be right next to their friends, their family members. They're reading updates from their mom, and then they read an update from you, the poet. You get to be in people's lives on such a crazy level. This is the dream. This is the dream for poets. (Nathan, 2014)

Hoewel het verschijnen van de gedichten in een feed een extrinsieke waarde is van het gedicht, zoals uit het los en uit de context publiceren van de gedichten blijkt (blijkbaar zonder daarmee dusdanig het kunstgehalte te verliezen dat het het publiceren niet langer waard is), voegt het verschijnen op deze manier een belangrijke esthetische waarde toe, dat de dichter een gelijk belang toedicht aan updates van vrienden en familieleden van de lezer. Het digitale twittergedicht op het oorspronkelijke medium gebruikt deze *affordances* (mogelijkheden) van Twitter waarbij in hetzelfde gedicht uitgeprint, klassieke print poëzie, of zelfs veel andere digitale poëzie deze mogelijkheid ontbreekt.

E-mail – Peterbd

Het medium e-mail heeft zich reeds een plaats verworven in de geschiedenis van digitale literatuur. Veel digitale literatuurbewegingen communiceerden aanvankelijk in grote mailinglijsten. Auteurs stuurden elkaar hun nieuwste vindingen en discussieerden over mogelijk vormen, aan de hand van deze listservs. Andere manieren waarop e-mail vorm neemt in de literatuur zijn in e-mail romans, die vooral in de jaren '90 een grote populariteit kenden (Hayles, 2007). Zoals in briefromans wordt in deze vorm van digitale literatuur een veelvoud van e-mails weergegeven om een verhaal over te brengen. Deze vorm is zowel digitaal als op papier te vinden. Bij digitale e-mail literatuur, zoals Scott Rettbergs *Kind of Blue*, opent de lezer een pagina op zijn browser die is vormgegeven als een jaren '90 webmail inbox. Het is vervolgens aan de lezer zelf om te kiezen welke e-mail hij eerst leest. Ook werden e-mail romans soms, bij wijze van live performance, naar de lezers toegestuurd. Voor een dergelijke performance moest de lezer zich inschrijven waarna hij over een periode van verschillende weken steeds de nieuwe e-mailcorrespondentie in zijn eigen mailbox kon vinden. De frequentie en het aantal van de e-mails verschilde per verhaal (Rettberg, 2014). Het gaat in deze vorm van gebruik van e-mails in literatuur bijna altijd om (brief)romans. E-mail-poëzie is minder bekend.

Peterbd gebruikt ook e-mail, op een ludiekere manier dan voorheen beschreven in relatie tot digitale literatuur. Zijn “alternatieve literatuur” behelst in feite het spammen van verschillende personen met korte, haast poëtische narratieven van fictionele gebeurtenissen of komische opinies. Hierbij wordt het medium e-mail dus voor iets anders gebruikt dan waarvoor de meeste mensen het medium gebruiken. Luke Stoddard Nathan schreef voor The Daily Dot een uitgebreid stuk over een gedicht dat Peterbd e-mailde naar videomaker Alex J. Mann. De dichter mailde hem:

From: peterbd

Subject: alex j mann is a lifestyle

To: Alex J. Mann

academics appreciate alex j mann because he's the shit

keep in mind that alex j mann won america's next top model twice

if you've ever heard alex j mann sing acapella and you didn't give him money afterwards then wtf is wrong with you?

alex j mann is the adele of not answering your phone calls

being responsible is something that alex j mann doesn't have to think about because he is a fucking celebrity

alex j mann brings all the girls to the yard

if alex j mann is apathetic to your existence then you probably should be freaking out right about now

whenever alex j mann gets hungry, he texts francis ford coppola and then francis goes over to alex's place and makes him a snack

seeking alex j mann's approval will get you everywhere

lmao @ you thinking that you can dutty wine better than alex j mann

jack and jill

went up the hill

to fetch a pail of water

jack fell down cause alex pushed him

then jill and alex decided to go out on a date

everybody knows that alex j mann is banksy's publicist

if you didn't cry the first time you realized alex j mann is a triple threat then smh

dis was good - a youtube commenter reviewing an alex j mann video

beyonce wrote 'flawless' after she spotted alex j mann pimp strolling down atlantic ave

Met deze laatste woorden houdt het gedicht op, zonder een voor e-mails gebruikelijk slot.

Inhoudelijk, en stilistisch tot een bepaalde hoogte, lijkt het taalgebruik op dat van een internettrol.

Er worden veelal fictieve eigenschappen van de videomaker opgesomd in het gedicht. Stoddard

Nathan ontkracht de veronderstelde feiten dat Mann twee maal *America's Next Top Model* won, zegt

dat Mann wel degelijk de telefoon aanneemt en dat hij nooit als publicist werkte. Ook stelt hij het

vanzelfsprekende vast dat dat Mann degene zou zijn die de fictieve Jack uit het Engelse

kinderrijmpje van de heuvel duwde niet waar is. Enkel het citaat van een commenter op YouTube

wou op waarheid kunnen berusten. Ondanks dit vindt Stoddard Nathan de karikatuur die geschetst

wordt van een assertieve, ambitieuze en georganiseerde man die zuinig met z'n tijd omgaat correct.

Net zoals Shipton in de tweet tentoonspreidde gebruikt ook Peterbd geen hoofdletters waar die

verwacht worden. Zijn gedichten zijn associatief (zeker voor ingewijden), vol van flauwe humor, getuigen van schijnbare improvisatie, zijn stellig, slordig en het gebruikt de naam van de geadresseerde ad nauseum. Veel van deze stijlen zijn terugkerend in Alt Lit, net als de fascinatie voor de internetcultuur en in dat opzicht is dit gedicht exemplarisch. De schrijver en diens e-mailgedichten worden in Alt Lit kringen hoog aangeschreven. Toch is het begrip van e-mail-poëzie niet erg wijdverbreid via de kringen. De stijl, het taalgebruik en overeenkomende voorkeur voor bepaalde thema's heeft hem een plek in Alt Lit verschaft. Hoewel onderdelen van e-mails in boeken zoals Marie Calloways *what purpose did i serve in your life* of Ben Brooks *Lolito*, is de wijze waarop Peterbd het medium gebruikt ongebruikelijk.

Eerdere functie van e-mail in literatuur zijn onder andere e-mailromans, die in de jaren 1990 populair waren, of als discussiemedium in literaire kringen. Er werden lijsten opgezet die voornamelijk werden ingesteld om literatuur te bespreken in de tijd voor het World Wide Web. E-mail gebruiken om daadwerkelijke kunstwerken te delen, in plaats van discussies hierover te voeren, vond op kleine schaal plaats, wederom bijvoorbeeld bij de flarfdichters. In het voorjaar van 2001 werd door een aantal flarfdichters de flarflist opgezet. Via deze flarflist verspreidden zij hun nieuw bedachte gedichten naar elkaar. De flarflist was niet openbaar; er moest toestemming gevraagd worden om toegevoegd te worden aan de lijst. Bovendien werd de ge-e-mailde kunst niet in e-mailvorm gepubliceerd, maar eventueel, wanneer goed bevonden, online of in print. De poëzie van Peterbd wordt, behalve door blogs en Tumblr-pagina's die zich wijden aan het werk van Peterbd, ook niet gepubliceerd. Wel worden ontvangers van dergelijke poëzie gevraagd het door hun ontvangen werk van de auteur te delen. Hierdoor is er een collectie van zijn werk ontstaan, getiteld 'peterbd complete works'.

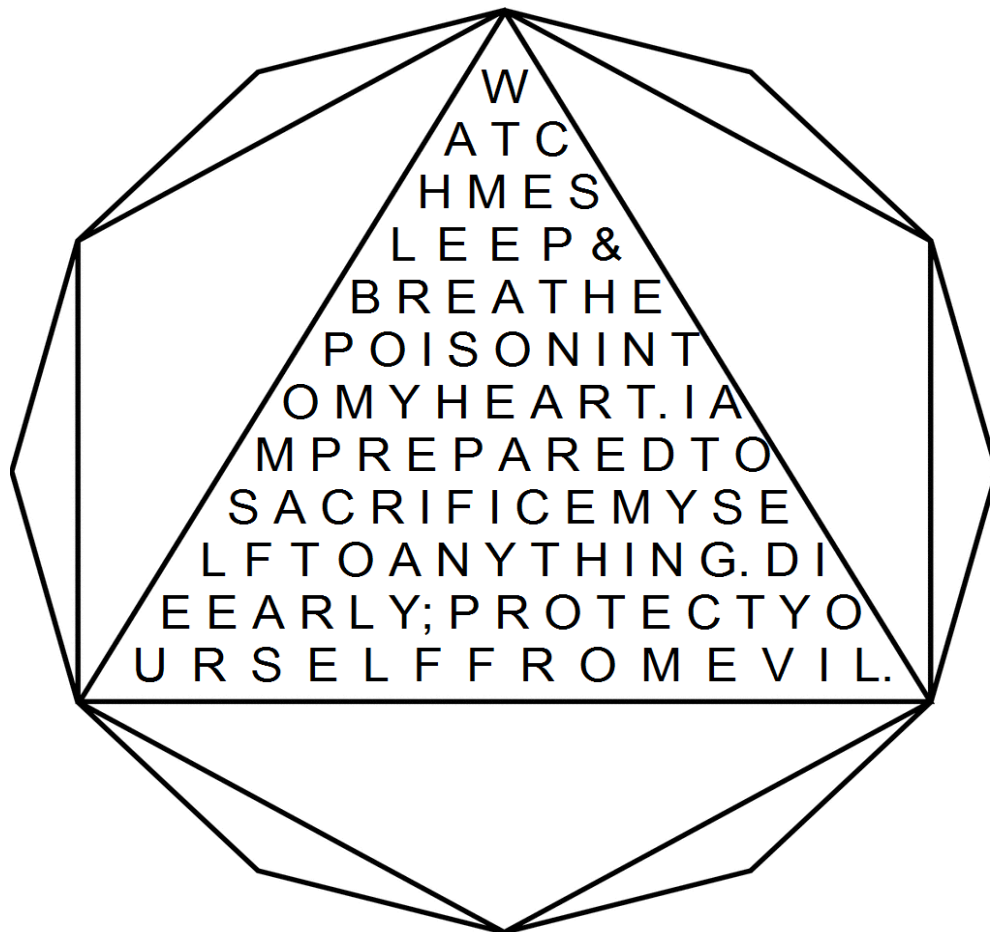
Zoals ook bij de Twitterpoëzie werd beschreven heeft de e-mail als Alt Lit kunstvorm een indringende manier van werken. Hoewel dit ook voor sommige e-mailromans waarvoor lezers zich konden inschrijven het geval was, ligt een belangrijk verschil in de verwachting van de lezer. Wie een verhalende e-mail ontvangt waarvoor hij is ingeschreven weet wat hij moet verwachten, terwijl de poëzie die Peterbd verstuurt de vorm van spam aanneemt en niets vermoedende lezers als primaire doelgroep heeft. Deze digitale poëzie wordt niet gelezen van speciaal daarvoor ontwikkelde software maar heeft de potentie te verschijnen in de inbox van de ontvanger tussen de rest van diens e-mails. Dit zorgt bovendien voor een telkens veranderende vorm van het verhaal of gedicht, afhankelijk vanaf waar het gedicht gelezen wordt: Gmail, Outlook of andere mailprogramma's geven e-mails op een verschillende manier weer. Ook is het niet ondenkbaar dat werk van de anonieme auteur verloren is gegaan als gevolg van het verwijderen van vermeende spam.

Image Macro – James Ganas

Image macros zijn erg populair op het internet. Als zijnde *memes* (memen in het Nederlands) verspreiden ze zich snel via websites als 9gag, 4chan of over Facebook. Vaak bestaan deze memen uit afbeeldingen met een bepaalde tekst erop geplakt, om een grap of opmerking door te geven. Het combineren van tekst en afbeelding wordt een image macro genoemd. Niet iedere image macro die gemaakt wordt, wordt als Alt Lit beschouwd. Het gros van de image macros die als memen op het internet staan behoren niet tot de stroming en literatuuracademici zullen het gros van deze afbeeldingen niet snel tot de wereldliteratuur rekenen. Michael Hessel-Mial, redacteur van de Tumblr Internet Poetry en promovendus aan de Emory University in Comparative Literature, vergelijkt de Alt Lit image macro als kunstvorm met een haiku: kort van stof, gebruik makend van een plotseling contrast, weinig elementen en vaak gepaard met iets humoristisch (hoewel dat niet per se het geval is). De rol van de image macro in Alt Lit noemt hij anders dan dat van ander werk uit de stroming, omdat het steunt op een breder gedragen populair internetgenre en de memencultuur (Hessel-Mial, 2014). De vraag die deze opmerking oproept is of andere Alt Lit niet juist ook zwaar drukt op deze bestaande cultuur, daar de output van de meeste Alt Lit kunstuitingen een mimesis van internetcommunicatie is of deze communicatie letterlijk gebruikt en combineert als ready-made poëzie en zelfs proza (zie *what purpose did i serve in your life* van Marie Calloway). Desalniettemin zijn er veel image macros op het internet te vinden die eenzelfde esthetiek toepassen als de afbeeldingen van Alt Lit-auteurs, zonder Alt Lit te zijn. En net als de “reguliere” image macros verschijnen ook die van Alt Lit gewoon op Facebook. Toch is er een duidelijk verschil te zien wanneer afbeeldingen die via Google naar voren komen wanneer men zoekt op “meme” of “image macro meme” en de macros die worden geëtaleerd op de Alt Lit blogs, websites en bloemlezingen. Alt Lit image macros zijn vaak opzettelijk overdreven of brengen, in tegenstelling tot de vaak al grappige image macros die populair zijn, iets serieus aan het licht.

James Ganas beschouwt zijn image macros als poëzie. In *The Yolo Pages* benadrukt hij dat image macros geen woorden gedrukt op een bepaalde achtergrond zijn; hij wil het niet eens een achtergrond noemen en plaatst het woord tussen aanhalingstekens. Zijn afbeeldingen zijn een fundamentele keuze die net zo belangrijk zijn voor het gedicht als de tekst. Deze manier van presenteren helpt bij het geven van betekenis aan gedichten.

the “meaning” of every poem is determined in part by its surroundings. i will perceive the same poem differently based on whether it is printed on a blank white page, sprayed onto the side of a government building, or tattooed onto my friend's forearm. this is part of being an attentive reader. as such, to demean context as “background” does not fully account for the impact of paratextual elements. (Ganas, 2014).

Afb. 2: Image Macro van James Ganas, gepubliceerd in *The Yolo Pages* (via Altlitgossip.com)

Het gedicht heeft als tekst, wanneer we deze uitschrijven: W/atc/h me s/leep &/ breathe/ poison int/o my heart. I a/m prepared to/ sacrifice myse/lf to anything. Di/e early; protect yo/urself from evil. Het is met deze tekst veel duisterder dan de meeste image macro memen die over het internet worden verspreid. Het schijnt te gaan over corruptie van het hart en de eventuele wilskracht om preventief aan zelfopoffering te doen. De vorm, die volgens Ganas een zeer belangrijke rol speelt in zijn gedichten, roept op het internet meteen één heel prominent “evil” naar voren: illuminati. Het is

een op het internet veel besproken complottheorie, met als logo de driehoek. In meme grappen worden driehoeken regelmatig gezien als het argument dat illuminati de controle over het internet of de wereld hebben. In dergelijke memen worden bijvoorbeeld het bovenste knopje van de Playstation controller van Sony of de grote neus van een celebrity (want driehoekig) als tekens gezien voor de aanwezigheid van illuminati. Dit in gedachte houdend brengt de driehoek zowel een grap met zich mee, alsdat het de duistere tekst van het gedicht verantwoord. Dit geheime genootschap is volgens de complotten tevens in staat ons in de gaten te houden in onze slaap en spreekwoordelijk ons hart te vergifigen. De zeshoeken die de uiterste vorm van het gedicht vormen kunnen verwijzen naar het schild of het inkapselen van het gevaar; een associatie die de zin “protect yourself from evil” met zich meebrengt.

Zoals vaker in Alt Lit gebeurt wordt in Ganas' geval het populaire medium van de image macro gebruikt om iets anders dan gebruikelijk door te geven, namelijk iets duisterders dan de meeste image macros van andere internetgebruikers. Toch bevat het gedicht ook de verwijzing naar andere populaire memen. Het betreft hier echter slechts één voorbeeld van image macro poëzie. Andere gedichten uit dit genre, die verbonden zijn aan Alt Lit, hebben de vorm van een Word Art tekstblok of bestaan uit tekst geplakt op foto's, afbeeldingen of bewegende GIFs. Het bovenstaande voorbeeld is zowel qua vorm als inhoud opmerkelijk, omdat het zich minder focust op een afbeelding, maar juist op vorm waardoor het gedicht zelf een afbeelding wordt en daardoor toch in lijn is met de andere image macro gedichten die zijn opgenomen in *The Yolo Pages* bloemlezing, die veelal grappig zijn, maar soms even serieus zijn als bovenstaand gedicht. Ganas zelf wisselt duistere gedichten voortdurend af met grappen. Waar de tekst grappig is, is de vorm duister dankzij de afbeelding. Wanneer de tekst duister is, lijkt in de vorm een grap opgenomen. De schrijver speelt voortdurend met deze wisselwerking.

De image macro gedichten zijn digitaal in de zin dat ze met de computer gemaakt worden en hoofdzakelijk op die manier worden verspreid. Het gebruiken van afbeeldingen of speciale vormen is geenszins nieuw. Woorden in een bepaalde vorm presenteren (zoals Ganas' image macro in afbeelding 2) zien we ook terug in concrete poëzie, dat te herleiden valt tot de zeventiende eeuw, ondanks dat de term pas recentelijk werd gemunt. In plaats van tekst op of in een afbeelding te plakken werd de tekst zelf tot een afbeelding gemaakt, bijvoorbeeld in de vorm van een twee vogels (in George Herberts “East Wing”, 1633) of een doodskist (in Guillaume Apollinaire's “Voici le cerceuil”, 1918). De concrete poëzie was op haar beurt een inspiratie voor veel digitale literatuur. Over hoe bepaalde gedichten vorm aannemen en hoe deze vorm geleidelijk verandert in de loop van het gedicht maakt het grootste deel uit van artikelen die geschreven zijn over dit soort poëzie.

Dit is terug te zien in inleidende teksten over velerlei digitale poëzie. Het naslagwerk *New*

Media Poetics behandelt in het gros van haar artikelen één of ander digitaal gedicht. Een voorbeeld van digitale poëzie dat inspiratie uit de concrete poëzie lijkt te hebben gehaald wordt besproken door Marjorie Perloff. Zij noemt de tekstsoort *differential*, vanwege de beweeglijkheid en de verschillende materiële vormen van internetteksten, zonder dat er één aangewezen kan worden als definitieve tekst. Ze gebruikt *the dreamlife of letters* door Brian Kim Stefans als voorbeeld, en beschrijft uitvoerig wat er gebeurt wanneer we het gedicht bekijken op de website <http://www.ubu.com/contemp/stefans/dream/>. Verder vertelt ze over het gedicht dat het in verschillende materiële vormen te aanschouwen is. Het door haar omschreven geprogrammeerde gedicht in de browser, maar de tekst bestaat ook in geprinte versie en in index-vorm, waarna dezelfde link ook kan leiden (het resulteert dan in de platte tekst in de browser, in plaats van naar het geanimeerde gedicht in Flash).

William Poundstone beschrijft in *New Media Poetics* zijn eigen werk, eveneens gedichten geprogrammeerd met Flash. Afbeeldingen vergezellen zijn uitleg over hoe zijn gedichten bewegen en hoe in geanimeerde gedichten de leessnelheid anders is dan bij geprinte tekst, waar de lezer zo lang kan doen over het lezen als hij wil. En hij bespreekt of het toevoegen van geluiden om bepaalde woorden te benadrukken wenselijk is voor zijn vorm van poëzie (zie Poundstone, 2006). Wat de bespreking voor mij interessant maakte was hoe de afbeeldingen die hij toevoegt aan zijn bespreking lijken op de image macros van Alt Lit.

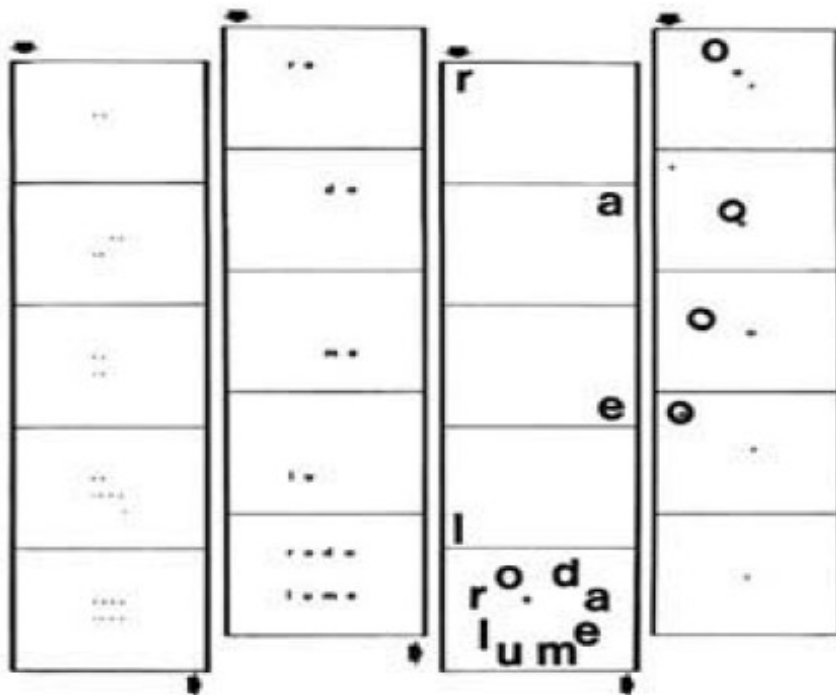
Afb. 3: Still van William Poundstones gedicht *An Allegory of a Genius* (als weergegeven in *New Media Poetics*, 2006) Origineel op <http://www.williampoundstone.net/Genius.html>.

In tegenstelling tot wat de op concrete poëzie gebaseerde digitale literatuur in de voorbeelden, zijn de Alt Lit image macros stilstaand. De Flash-animaties die Poundstone als voorbeeld geeft hebben wel wat weg van de image macro, wanneer in een tekstbestand afgedrukt, maar op de websites waarna verwezen wordt bewegen deze beelden. De image macros zouden vanwege dit verschil allicht afgedaan kunnen worden als een poëzievorm die evengoed fysiek en niet digitaal zou kunnen bestaan. De image macros gebruiken geen speciale software maar worden grotendeels vanuit de browser bekeken op het specifieke medium waarmee de afbeelding verspreid is. Slechts zelden worden de macros verspreid op een blanco wit vel, wat zoals Ganas beschrijft de betekenis van het gedicht aanpast, al is dat niet onmogelijk en het wordt in elk geval door *The Yolo Pages* wel zo afgedrukt. Ook de deelbaarheid van een dergelijk gedicht op het internet speelt in deze Alt Lit-vorm een belangrijke rol. Zoals een gedicht op een wit vel, een onderarm of een overheidsgebouw een andere betekenis krijgt, is de image macro poëzie anders geladen wanneer het gelezen wordt van een Alt Lit website, Facebook of uit een boek. Desalniettemin zien we een en dezelfde image macro wel terug op al deze media en in alle gevallen nog altijd gecategoriseerd als Alt Lit.

Videogedichten – Steve Roggenbuck

Experimenten met videopoëzie vonden al plaats voordat de computer, laat staan het internet, de weg naar de lezers had gevonden. In de beschouwing van videopoëzie werden de experimenten vaak vergeleken met de experimentele poëzie uit de jaren '60 van de twintigste eeuw. Het visuele aspect van het videogedicht kent vergelijkbare kenmerken met de digitale literatuur; de oplettendheid van de lezer die van belang is, de tijd waarin bepaalde woorden of passages zichtbaar zijn en het continue veranderen van het beeld. Ook geluid en oratie speelt een rol in de videopoëzie, zoals dat ook bij sommige digitale poëzie het geval is, zoals in Tonnus Oosterhoffs gedicht *Na de vooruitgang* (2001). De meeste videopoëzie waarover gesproken wordt in de discussies omtrent nieuwe media en literatuur, zijn de videogedichten waarin het gedicht vorm aanneemt zoals dat bij de concrete poëzie gebeurde. In *Media Poetry* legt Ernesto de Melo e Castro de behoefte voor een nieuwe visie voor videopoëzie uit en laat aan de hand van storyboards enkele gedichten aan ons zien. Videopoëzie definieert Melo e Castro als

Videopoetry is [...] made of virtual images organized in metonymic sequences. We are thus forced to recognize that, contrary to traditional and verbal poetry, it is not the metaphor that prevails in videopoetry. Also the images are more of an iconic character rather than a symbolic one. (Melo e Castro, 2007).

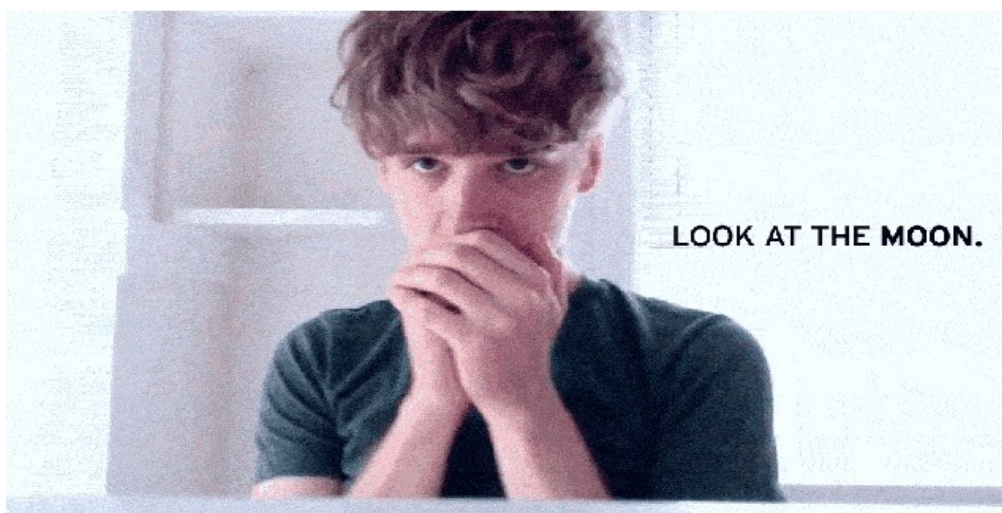

Afb. 4 Storyboard afbeelding van Ernesto de Melo e Castro's *Roda Lume* (Wheel of Fire) volledig te zien op <https://www.youtube.com/watch?v=C0BH2ZrFFKg>

De videogedichten die bij Alt Lit gemaakt worden zijn anders dan de besproken videopoëzie in artikelen over nieuwe en digitale media en hun gebruik van video voor poëzie. Hoewel er soms woorden worden gebruikt op scherm is de video slechts het medium waarop de dichter voordraagt. Het probeert niet te experimenteren met visuele woordvormen, ondanks dat deze vormen soms wel gebruikt worden. De voornaamste manier van het verspreiden van video is via Spreecast of YouTube. Het product is niet zozeer de video zelf, maar het gedicht, hoewel de beelden en de achtergrond in het gedicht, net als bij de image macro, niet onderschat moeten worden.

Alt Lit grootheid Steve Roggenbuck “schrijft” naast meer klassiek vormgegeven poëzie, die hij deelt op Twitter en verschillende Tumblr-pagina's, ook gedichten waarbij er geen woord in geschrift wordt gebruikt. Deze poëzievorm heeft zijn absolute voorkeur. Hij beschouwt zichzelf als een 'internet bard' in zijn *Ars Poetica* (2013). Roggenbuck zegt hierin dat zowel een blog als een gedicht iemands leven kan veranderen. Het maakt hem niet uit of het een blog is of een gedicht, het gaat erom dat levens worden veranderd. In zijn *Ars Poetica* waarin hij behalve het gebruikelijke rommelige camerawerk (zoals in “make something beautiful before you are dead (2012)”) een zelfde stijl hanteert als in zijn gedichten. Hij vertelt de toeschouwer dat iemand hem een foto van de zonsondergang stuurde, waarna hij uit het raam kijkt waar nog overduidelijk zonlicht door naar binnen valt. De foto komt uit een andere tijdzone. Roggenbuck heeft nog een paar uur voor de zonsondergang bij hem inzet, maar desalniettemin is hij nu met zijn hoofd bij de zonsondergang. De foto heeft zijn leven beïnvloed. Dit is de taak van de dichter, roept hij, deel foto's van de zonsondergang en beïnvloedt levens.

Zie: “IN INTERNET BARD AT LAST (2013) – ARS POETICA” user: steve rogggenbuck
<https://www.youtube.com/watch?v=YchvRnKwCbc>

Afb. 5: .GIF van Steve Roggenbuck ARS POETICA. (via Gawker.com)

Zijn gedichten zijn beweeglijker dan zijn *Ars Poetica*, en laten onbeschaamde close-ups van zijn onder acne zittende gezicht zien. “Guess”, roept hij in zijn populairste gedicht, “who you can't hug when you are dead? Everyone!” Dit nadat hij een afgezaagde boomstam aanmoedigt te blijven leven, omdat hij slechts één keer leeft. Absurde uitspraken, cultuurkritiek en aanmoedigingen wisselen elkaar af in zijn videogedicht. Hij verkoopt het acroniem YOLO (You only live once) als het ultieme motto, met daarbij de boodschap die de titel van zijn gedicht al draagt: maak iets moois voor je dood gaat.

Zie: “make something beautiful before you are dead (2012)” user: steve rogggenbuck

<https://www.youtube.com/watch?v=0bR6uOsDn-Q>

In een profiel van de dichter op de website Gawker wordt de boodschap van Roggenbuck vergeleken met die van Sherry Turkle en Jonathan Franzen: het bevorderen van menselijk contact en het unieke van de individu in een door digitale media overspoelde samenleving. In tegenstelling tot het veroordelen van de sociale media zoals Franzen en Turkle doen legt Roggenbuck echter de druk bij de sociale media om het te gebruiken voor het maken van kunst, ingebed in het 'sociale' leven van de lezer. Per e-mail verzekerde Roggenbuck Gawker:

Ezra Pound was an asshole, but he said a couple wise things. One of them was that 'Great Literature is simply language charged with meaning to the utmost possible degree.'
(Chen, 2013).

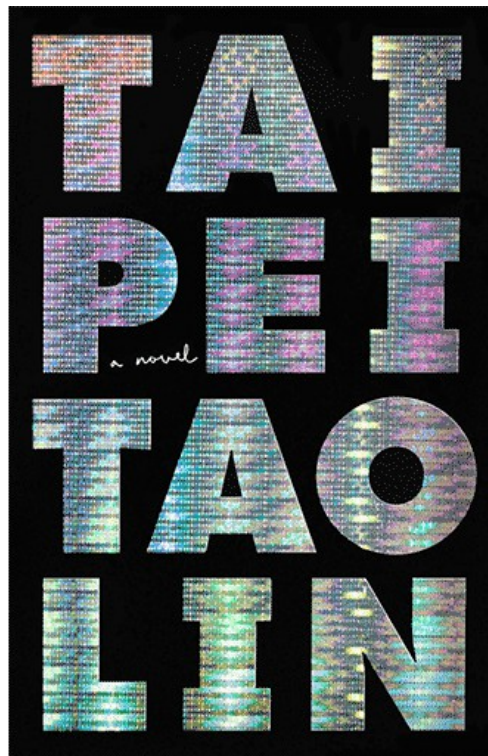
Om dat te waarborgen in de eenentwintigste eeuw in berichten van 140 tekens [Twitter], zes seconden [Vine] of vijfhonderd bij vijfhonderd pixels [oa. Instagram] moeten de kunstuitingen extra betekenisvol zijn. In dat opzicht is het internet een spel dat alleen dichters kunnen winnen, aldus de dichter. (Idem.)

In tegenstelling tot de poëzie die Melo e Castro beschreef gaat de Alt Lit beweging heel anders om met de mogelijkheid van video voor poëzie, op een manier die eerder te vergelijken is met voordracht, zoals dat vaker op video wordt gedaan door bijvoorbeeld Ramsi Nasr, in *Mi have een droom* waarbij hij voor de NRC een video maakte (<http://youtu.be/qkuwGMnxOKs>). Hoewel het gebruik van video op het vlak van poëzie misschien experimenteel is, lijkt het voor videogedichten van Alt Lit juist de zaak om niet experimenteel te zijn, maar het grote publiek dat zich op YouTube bevindt te bereiken in een vorm die hen aanspreekt, terwijl de gedichten juist traditioneler zijn dan de door Melo e Castro besproken videogedichten. En hoewel de vorm van

deze poëzie traditioneler is op het syntactische vlak, is het digitale aspect van poëzie óók onontkoombaar aanwezig. Niet alleen in de thematiek, maar wederom in de mogelijkheid tot het delen en het verschijnen in de abonnementen-inbox van de lezer. De videogedichten die Alt Lit maakt zijn gemaakt om te delen. Ook speelt het bewerken van de video een grote rol, in het toevoegen van muziek en de snelle overgang (jumpcuts) tussen verschillende beelden, zoals dat ook gedaan wordt in het op Youtube populaire genre de Vlog.

Proza – Tao Lin

Tao Lin is naast schrijver vooral een internetpersoonlijkheid. Hij heeft meerdere twitteraccounts waarmee hij soms naar zichzelf tweet, is het onderwerp van een tijdelijke meme op 4chan en publiceert gedichten op zijn Tumblr-blog (Stryker, 2012). Daarnaast is hij oprichter van uitgeverij Muumuu House, waar velerlei auteurs worden uitgegeven die in verband worden gebracht met Alt Lit. Zijn meest recente boek *Taipei*, dat in april 2014 in het Nederlands vertaald bij Podium verscheen, werd niet in eigen beheer uitgegeven, maar door Random House. Het boek is niet digitaal in de zin dat de hiervoor besproken Alt Lit werken digitaal zijn, maar bestaat als klassiek boek en is redelijk lineair. Wel speelt “digitaal zijn” een grote rol als thema in het verhaal, al beweert de auteur dat dit niet bewust een grote rol heeft, maar een bijwerking van onze tijd is (VPRO, 2014). Toch wordt alles geblogd en er vindt veel communicatie via digitale media plaats in het boek. Er kan zelfs beargumenteerd worden dat de ongemakkelijke gesprekken die plaatsvinden tussen de personages een mimesis zijn voor scherm-tot-scherm communicatie in plaats van oog in oog communicatie. Daarbovenop prijkt, als verwijzing naar de digitale media, nog het omslag van het boek: zwart met glimmende letters, die van kleur veranderen wanneer het boek in het licht wordt bewogen; een slimme weergave van het door Tao Lin aangeleverde bestand dat bestemd was voor het omslag, namelijk een .GIF-bestand met steeds veranderende letters (afbeelding 4).

Afb. 4: .GIF van het Amerikaanse omslag van *Taipei* van Tao Lin

Wat ook een interessant element van *Taipei* is wanneer we de digitale waarde van (dit) Alt Lit werk bekijken, is de discussie naar aanleiding van alle hype rondom het werk. Al voordat het boek verscheen werd er veel gesproken over de marketingkwaliteiten van de auteur, aangezien hij naar verluid een voorschot van 50 000 dollar kreeg nog voor er een woord op papier stond.

Er is een lijn aan niet digitale boeken die toch vaak ter sprake komen in onderzoek naar digitale literatuur. Andere werken die digitaal genoemd zouden kunnen worden zijn romans die door Espen Aarseth ergodische literatuur worden genoemd (Aarseth, 1997). Ergodische literatuur bestaat uit verhalen waarbij een zekere mate van interactie van de lezer wordt verwacht, een narratief element dat vooral na de komst van computers meer aandacht kreeg. Interactieve literatuur is echter al te herleiden tot 1000 tot 800 jaar voor Christus in het Chinese manuscript *I Ching*, waarbij cleromantie (het werpen van takken of botten om een handeling te bepalen) of later dobbelstenen de te nemen route door het werk bepaald. Een moderner voor de hand liggend voorbeeld van ergodische literatuur is hypertext fictie, zoals *Afternoon: a story* (1987), van Michael Joyce dat door Canongate op CD-rom werd uitgegeven, maar dat behoort alweer tot de digitale literatuur. Meer in lijn Alt Lit proza, dat intrinsieke (digitale) interactiviteit mist, ligt bijvoorbeeld Stephen Halls boek *The Raw Shark Texts* (2007). Zowel *The Raw Shark Texts* als *Taipei* worden geloofd om hun moderne gebruik van taal. *The Raw Shark Texts* thematiseert het gebruik van databases en waarschuwt voor de omgang hiermee, terwijl het op een talige manier, soms gelijkend de concrete poëzie qua vorm, ook het conceptuele aspect voor taal en narratieven blootlegt. Katherine Hayles wijdt een groot deel van haar artikel “Material Entanglements” (2011) daaraan, voordat ze ingaat op het multimediale aspect van het boek, dat geen intrinsieke kwaliteit van het boek uitmaakt, maar er onlosmakelijk mee verbonden is.

the novel [...] slyly appropriates other media, including digital media, for its own purposes, instantiating itself as a distributed textual system. At the center of the system is the published novel, but other fragments are scattered across a range of media platforms, including short texts at various internet sites, translations of the book in other languages, and occasional physical locations.
(Idem)

Verder noemt ze het boek een parabel voor onze tijd, over hoe databases onze huidige visie op de wereld veranderen, nadat de mens is geëvolueerd met taal, narratief en ons brein die op elkaar zijn ingesteld, terwijl machines en databases nu een steeds grotere rol gaan spelen in onze tijd (Idem). *Taipei* concentreert op een slimme manier de aandacht op taalgebruik om de lezer over onze tijd en

ons taalgebruik te laten nadenken (Spilker, 2013), bijvoorbeeld in de passage:

Paul asked if she could think of a newer word for 'computer' than 'computer' which seemed outdated and, in still being used, suspicious in some way. (Lin, 2013)

Of door metaforen die “de echte wereld” en de digitale wereld met elkaar verbinden (Spilker, 2013).

...an eerie building far in the distance, thin and black, like a cursor on the screen of a computer that had become unresponsive. Paul imagined building-size-letters suddenly appearing, left to right, in a rush-wpkjgijfhtetiukgnlm-across the desert. (Lin, 2013)

En waar Steven Hall in taal, vorm en thema een diep doch geëngageerd geluid laat horen over de manier van werken van databases in de laat-twintigste, begin enentwintigste eeuw, neemt Tao Lin met zijn plotloze verhaal de vermeende doel- en betekenisloosheid van de huidige maatschappij onder de loep. Hij doet dit op een manier die zowel lof als haat oproept. Bret Easton Ellis tweette na de release van het boek:

With "Taipei" Tao Lin becomes the most interesting prose stylist of his generation, which doesn't mean that "Taipei" isn't a boring novel... (Easton Ellis, 2013)

Britse krant The Guardian schrijft over *Taipei*:

Taipei might be the first truly social media novel, in so far as it resembles a piece of social media. A massive discharge of waste matter. Overspill. Underwritten. (Sansom, 2013)

Bovendien bestaan er over beide auteurs en werken discussies online. *The Raw Shark Text* heeft een forum gewijd aan diens betekenissen. Deze interactie wordt geprikkeld door de auteur, omdat er naast de reguliere hoofdstukken ook evenveel “un-chapters” zijn gepubliceerd en verspreidt door de auteur, op het internet, maar ook in de fysieke wereld. Deze un-chapters en forumdiscussies hebben Hall een plek veroverd in de geschiedenis van de digitale literatuur, terwijl het boek an sich prima te lezen is zonder dat de lezer zich bewust is van de on- en offline uitbreidingen.

Ook *Taipei* is prima te lezen zonder dat de lezer zich bewust is van wat er speelt in en rond het genre waarin Tao Lin publiceert, alsook zonder bewust te zijn van wie de schrijver is. Over Lin, die in het verleden meermalen onderwerp van gesprek werd door diefstal, aanhoudende journalist-

tergende publiciteitsstunts, het hebben van zijn eigen meme, het grote aantal volgers dat hij op Twitter heeft vergaderd (ruim 25.000 op het moment van schrijven, meer dan bijvoorbeeld Steven Hall en Mark Z. Danielewski bij elkaar), het grote voorschot dat hij voor zijn boek kreeg, de lange discussies die blog- of magazine artikelen over hem of Alt Lit in het algemeen teweeg brengen (zie bijvoorbeeld Kiesling, 2013) en recentelijk een beschuldiging van verkrachting, wordt bij wijze van spreke bijna net zoveel geroddeld als over Kim Kardashian. Zijn werk wordt in meerdere instanties, zoals bovenstaande citaten, als oninteressant bestempeld, maar de auteur zelf speelt een grote rol in de receptie van het boek. Zelf zegt Lin dat hij niet geïnteresseerd zou zijn in zijn boeken als hij zichzelf niet was. Daarnaast lijkt het hem onwaarschijnlijk dat de journalisten überhaupt over hem zouden schrijven als hij niet het (internet)imago had dat hij heeft (VPRO, 2014).

Het boek of Lins verschillende geprinte boeken spelen zelf geen rol online en zetten geen speurtocht uit op het internet. Ofwel, het werk is niet zozeer een gedistribueerd media systeem, zoals Hayles *The Raw Shark Texts* noemde, maar de auteur zelf speelt een grote rol op het internet. Bovendien heb ik geen recensie of artikel over *Taipei* kunnen vinden die het boek niet linkt aan het internet, de internetpersona Tao Lin of de levensvisie van de digitale jeugd zoals dat naar voren komt in de werken van Alt Lit. *The Raw Shark Texts*, als gedistribueerd media systeem, kan minder vaak rekenen op erkenning als zijnde een gedeeltelijk digitaal werk. Hoewel er duidelijk verschillen zijn in de wijze waarop het internet of digitale media een interactie aangaan met de geprinte tekst, kunnen beide werken een interessant voorbeeld zijn voor de wijze waarop het internet en digitale media de literatuur potentieel veranderen.

Alt Lit als digitale literatuur?

Alt Lit is niet nieuw, in de zin dat het in tegenstelling tot veel andere digitale literatuur geen nieuwe vormen of manieren van interactie wil uitvinden om zichzelf te verkopen, maar maakt gebruik van reeds bekende technologieën die deel uitmaken van het dagelijks leven van de lezer. De schrijfssoftware is Tweetdeck, Gmail of andere programma's die ook andere doelen dienen dan alleen de kunst. Dit contrasteert met de speciaal voor digitale literatuur ontwikkelde software die Katherine Hayles uitgevoerd beschrijft en opsomt in haar "Electronic Literature: What is it?", zoals Hyperspace, CAVE en speciale ontwikkelde Web-software om gedichten of verhalen mee te lezen. De Alt Lit werken worden als het ware gewoon geschreven, terwijl een groot aantal beschreven E-literaturewerken worden geprogrammeerd. Dat betekent niet dat de werken van Alt Lit niet geprogrammeerd en gecodeerd zijn, maar het coderen van de werken wordt automatisch gedaan door de gekozen software om de gedichten op te schrijven. De lay-out van een Twitterbericht is een vorm van impliciete participatie, en wordt bepaald door de eigenaren van het medium, niet door de dichter. Henry Jenkins zegt over impliciete participatie dat de sociale interactie in banen wordt geleid en gecontroleerd wordt door het design van de media (Schäfer, 2010). Ook kan de vorm van het gedicht zoals het online gepubliceerd staat veranderen wanneer software wordt geüpdatet. Door hun literatuur onderdeel uit te laten maken van de sociale media geven ze daarmee een deel van hun agentschap uit handen. In de zomer van 2014 veranderde Twitter de lay-out van de website, met grotere headers en profielfoto's. Ook de Tweets worden sindsdien iets anders weergegeven, wat betekent dat de gedichten die via dit medium gemaakt zijn ineens, zonder dat de auteur daar invloed op heeft, van vorm zijn veranderd.

De werken die Alt Lit voortbrengt zijn digitaal in de zin die Lev Manovich in *The Language of New Media* omschrijft als *transcoded*. Manovich onderscheidt als belangrijk component van nieuwe media de eigenschap van het transcoderen. Hij beschrijft dat nieuwe media bestaat uit twee diffuse lagen die elkaar beïnvloeden: de culturele laag en de computer laag. De culturele laag bestaat bijvoorbeeld uit verhaal en plot, compositie en point-of-view, mimesis en catharsis, komedie en tragedie. Voor de computer laag geeft hij als voorbeelden het berekenen en in pakketten verdelen van data, sorteren en vergelijken, functies en variabelen, computertaal en data-structuren. Omdat in een tijd van nieuwe media alles met de computer gedaan wordt, is de verandering die dat teweeg brengt in de traditionele culturele logica van media significant, aldus Manovich. Beide lagen beïnvloeden elkaar, in de zin dat gevestigde inzichten worden aangepast, zoals de traditionele manier waarop menselijke cultuur gebruikt werd om vorm te geven aan de wereld. Maar ook de manier waarop computers dit representeren verandert. In eerste instantie gebeurt de representatie op

een manier die overeenkomt met wat we van oudere media gewend zijn. Verder zegt hij:

In new media lingo, to “transcode” something is to translate it into another format. The computerization of culture gradually accomplishes similar transcoding in relation to all cultural categories and concepts. That is, cultural categories and concepts are substituted, on the level of meaning and/or language, by new ones that derive from the computer's ontology, epistemology, and pragmatics. New media thus acts as a forerunner of this more general process of cultural reconceptualization. (Manovich, 2001)

Wat Manovich hier beschrijft komt overeen met veel van de kenmerken die bij Alt Lit op kleine schaal terug te zien zijn op het gebied van literatuur. Proza en gedichten worden niet grondig hervormd om aan digitale kwaliteiten te voldoen, maar bestaande kunstvormen worden gelardeerd met internettaalgebruik, set-ups en lay-outs. Vooral de manier waarop de literatuur het publiek kan bereiken is interessant voor de beweging. De werken die Alt Lit schrijvers maken zijn misschien nog wel meer een vertaling van klassieke literatuur dan andere digitale literatuur, die in veel gevallen niet zozeer transcoderen, maar transformeren. Alt Lit schrijvers maken literatuur dat vertaalbaar is naar verschillende formats, niet als transformatie, maar als vertaling (ergo: een tweerichtingsverkeer; het kan zowel vertaald worden van fysiek werk naar digitaal werk als vice versa, terwijl een geprogrammeerd gedicht in veel gevallen problematisch is op papier). Niet alleen biedt hun werk *de mogelijkheid* tot vertaling tussen media en formats, het wordt ook op grote schaal *toegepast* in Alt Lit kringen. *The Yolo Pages* alleen al geeft hiertoe inkijk in de verschillende werken, die met deze publicatie nu zowel digitaal op blogs, viraal op gedeelde sociale media als fysiek bestaan in de bloemlezing. Bijvoorbeeld een tweet in een bloemlezing is een interessante vorm die een bepaalde groep lezers aanspreekt en bovendien een ogenschijnlijk langere leeftijdsduur met zich meebrengt, een tweet ingebed op een blog kan fungeren als exemplarisch voor de stroming terwijl een tweet op het originele medium de deelbaarheid en potentie tot het grote publiek als kenmerk heeft. Het tweetgedicht wordt door Alt Lit in al deze vormen gebruikt, zonder daarmee de kunstzinnige waarde te verliezen, maar wel met de beperkingen en mogelijkheden van ieder medium waarin hetzelfde gedicht gepubliceerd zou kunnen worden. De mogelijkheden wisselen elkaar af en voor de stroming lijkt het niet veel uit te maken welke vorm een voorkeur geniet; alles kan en alles mag, zodra vorm en inhoud de interesse van Alt Lit publicisten hebben gewekt. De keuze van het medium maakt in feite weinig uit, maar wordt per situatie geoptimaliseerd. Alt Lit maakt geen digitaal werk om digitaal te zijn, maar Alt Lit is digitaal en maakt werk zoals het uitkomt. Dit is een sleutelement van de beweging en misschien wel de eerste

beweging die deze overtuiging lijkt uit te dragen. Hierom lijkt het mij van belang dat, wanneer we bekijken wat digitalisering betekent voor literatuur, Alt Lit een voorbeeld kan zijn voor de ontwikkeling.

Anderzijds, de digitale waarde van Alt Lit lijkt voor de auteurs geen groot punt. Als auteurs die opgroeiden met en op het internet, en eigenlijk niet anders gewend zijn dan dat er internet beschikbaar was, lijkt het me dat ze onverschillig kunnen zijn over of hun werk digitaal is of niet. Dat sluit haarfijn aan bij het manifest dat Poolse schrijver en criticus Piotr Czerski (geb. 1981) schreef voor de webgeneratie *We, the Web Kids*. Losstaand van Alt Lit schrijft hij:

The Internet to us is not something external to reality but a part of it: an invisible yet constantly present layer intertwined with the physical environment. We do not use the Internet, we live on the Internet and along it. If we were to tell our bildungsroman to you, the analog, we could say there was a natural Internet aspect to every single experience that has shaped us. We made friends and enemies online, we prepared cribs for tests online, we planned parties and studying sessions online, we fell in love and broke up online. The Web to us is not a technology which we had to learn and which we managed to get a grip of. The Web is a process, happening continuously and continuously transforming before our eyes; with us and through us. (...) Participating in cultural life is not something out of ordinary to us: global culture is the fundamental building block of our identity, more important for defining ourselves than traditions, historical narratives, social status, ancestry, or even the language that we use. From the ocean of cultural events we pick the ones that suit us the most[.] (Czerski, 2012)

Alt Lit is digitaal omdat de wereld steeds digitaler wordt en de auteurs van deze stroming onderdeel uitmaken van “the Web Kids”. Zoals Tao Lin tegenover de VPRO liet weten is zijn werk niet bewust doorzeeft van verwijzingen naar computers en het internet, maar is dat een bijwerking van de tijd (en generatie) door wie ze is geschreven. Dat wordt op de Wikipedia-blauwdruk kort uitgelegd met een verband van de beweging met Gertrude Stein. In 'Composition as Explanation' (1925) beschreef zij dat niet wat er wordt gezegd verandert in nieuwe generaties, maar de manier waarop het gezegd wordt. Elke generatie heeft een aspect waar het zich op focust en door laat inspireren. Voor de generatie van de Web Kids en ook Alt Lit is dit het internet. Ze schrijven nog altijd over thema's die altijd al in de belangstelling van artiesten hebben gestaan, zoals de dood, liefde, eenzaamheid, vervreemding, woede en verdriet maar voegen het vernaculair van het internet daaraan toe. Tot die gebruiken en jargon behoren onder andere anonieme (haat) opmerkingen, een extreme oprechtheid omdat men de gebruiker aan de andere kant van de lijn toch niet kent en grote hoeveelheden alledaagse informatie over mensen die niemand werkelijk interesseert. Maar hoewel

verveeldheid en het ordinaire vanuit het perspectief van critici of recensenten als oninteressant bestempeld kan worden, of zelfs gezien kan worden als anti-art beweging, beschouwen volgers van Alt Lit het niet als dusdanig. Ze willen juist lezen over het alledaagse, waarvan je zou denken dat het niemand werkelijk interesseert; deze vernieuwing brengt de gewenning aan het internet (en de sociale media) met zich mee voor deze generatie. Dit is de vorm die hen aanspreekt.

Het publiek van Alt Lit wil dit lezen! Iets dat ze herkennen uit hun eigen levens in de verschillende herkenbare digitale vormen die zij al online consumeerden, terwijl het gros saai is voor mensen die van buitenaf naar deze beweging en hun gefabriceerde “saaïheid” kijken. Dit verhoudt zich tot wat Tao Lin zei, dat hij niet geïnteresseerd zou zijn in zijn werk als hij zichzelf niet was; waarmee hij bedoelt iemand met affectie voor de beweging en het werk. Hij begrijpt dat het werk saai aandoet voor mensen buiten de kringen van Alt Lit (ondanks dat hij het label Alt Lit op zijn eigen werk afwijst). De esthetiek van Alt Lit omvat echter niet het bewust liefhebben van het lelijke, alledaagse en ordinaire. Dingen als McDonald's, Nike en smartphones worden oprecht mooi gevonden door volgers van de beweging, zoals schrijver Noah Cicero in een interview laat weten (De Gier, 2013). In plaats van een anti-art beweging heeft Alt Lit in dat opzicht meer weg van een *bohemian* beweging. Dat sluit ook aan bij de visie van verschillende auteurs dat Alt Lit veel weg heeft van de Beat Generatie, zoals wordt uitgemeten op de Wikipedia-blauwdruk. Ze zijn niet geïnteresseerd in het lelijke of alledaagse maar vinden dit oprecht mooi, zoals maar een kleine groep mensen dat vinden. Hierom groeppen ze naar het internet om gelijkgezinde mensen en andere kunstenaars te vinden met een onconventionele visie op de cultuur. Het internet speelt een hoofdrol in deze, omdat gelijkgezinden niet in de steden en gebieden om Alt Lit mensen heen te vinden zijn. Lang niet alle internetgebruikers kunnen zich vinden in de esthetiek van de kunstbeweging, ondanks dat juist hun internetuitingen worden geïmiteerd. De toon en het taalgebruik is een mimesis van algemene online content, ze steken hier ook de draak mee door het gekscherend te gebruiken en door het extreem te maken. Of juist, zoals James Ganas met zijn image macros liet zien, hetgeen dat gebruikelijk grappig is op het internet ineens een serieuze toon te geven.

Niet alles in Alt Lit hangt samen in deze esthetiek van verveeldheid en het alledaagse. Hoewel het een veelvoorkomend kenmerk is, zijn artiesten zoals Steve Roggenbuck meer bezig met het promoten van Alt Lit en het verkopen van de wereld en proberen zij lezers en luisteraars bewust te maken van hoe het internet een droom is voor auteurs. Zij lijken zich juist af te zetten tegen het alledaagse en willen in de kleine dingen het mooie van de wereld laten zien. Hiertoe gebruiken zij hetzelfde taalgebruik en imiteren zij internetgebruik evengoed. Ook gebruiken zij hun kunst en de digitale media om zaken als veganisme mee te promoten, zich uit te spreken tegen seksisme en recentelijk om mensen te wijzen op het onrecht van de agressie van politie tegen burgers in de

Verenigde Staten. Ook deze visie valt goed te rijmen met het idee van Alt Lit als bohème. Net als de Beats, wordt de kunst van Alt Lit in sommige gevallen ook gebruikt om idealen na te streven. De mogelijkheid van het internet om mensen op deze zaken te wijzen, alsook het in contact komen met gelijkgezinden wordt het meest gelauwerd door deze Alt Lit artiesten.

Het internet gebruiken om samen te komen lijkt een logische stap voor bewegingen die als bohème beschreven kunnen worden. Hoe ver de doelgroep ook uit elkaar woont, op deze manier zijn ze alsnog te bereiken. Schrijvers van Alt Lit lauweren de mogelijkheid om het internet te gebruiken om hun werk te verspreiden, alsook om samen te komen, hun publiek te vinden, idealen te promoten en als grootste informatie- en inspiratiebron voor hun werk, maar ze drukken hun werk ook fysiek af en laten digitale creaties zoals tweets, image macros en facebookberichten afdrucken in boekvorm. Dat het werk de mogelijkheid heeft tot digitaal zijn lijkt vanzelfsprekend voor Alt Lit-auteurs en de keuze voor de vorm en manier van verspreiden is een persoonlijke keuze; zoals Czerski het omschreef: ze kiezen de vorm die ze het meest aanspreekt. Voor deze nieuwe mediageneratie zou beargumenteerd kunnen worden dat wat Duitse mediatheoreticus Friedrich Kittler stelde tekenen van waarheid vertoont. Hij beschreef in de jaren '80 dat het onderscheid tussen verschillende media betekenisloos zou kunnen worden wanneer er radicale digitalisering plaats heeft gevonden.

In computers everything becomes numbers: imageless, soundless, and wordless quantity. And if the optical fibre network reduces all formerly separate data flows to one standardized digital series of numbers, any medium can be translated into another. (...). [A] total connection of all media on a digital base erases the notion of the medium itself. (Kittler, 2009)

Kittler zegt hiermee dat in een radicaal gedigitaliseerde wereld alle kunstuitingen gecodeerd zijn en daardoor gereduceerd kunnen worden tot nullen en enen. Alles valt tot deze binaire code te reduceren en daardoor is volgens Kittler elk medium vertaalbaar in andere media, waardoor alle media eigenlijk één en dezelfde worden. Op het eerste gezicht gebruiken Alt Lit artiesten velerlei verschillende media. Al het werk dat zij produceren wordt echter gevormd door het medium internet en wordt met computers geschreven. Zelfs iedere gedrukte tekst bestaat ergens in een computer als pdf of andere file, voordat het naar de drukker gestuurd wordt. Dit brengt mij ook terug tot de vraag die ik in deze thesis beantwoorden wil: verdient Alt Lit een plaats in de geschiedenis van digitale literatuur? Mij dunkt van wel, en ik zou zelfs willen zeggen dat Alt Lit misschien wel hét voorbeeld is van digitale literatuur of de toekomst daarvan. Juist omdat hun werk door zoveel verschillende

media gedragen wordt. Het werk is uitwisselbaar, getranscodeerd, wordt op verschillende media gedeeld, uit de context gehaald en in een nieuwe context geplaatst. Zo worden gedichten die origineel als Tweets verschenen fysiek afgedrukt, Facebookberichten worden visueel in beeld gebracht in proza, zelfs .GIF-bestanden worden zo goed als mogelijk vertaald naar de kافت van een boek. Deze stroom van de ene naar de andere vorm en weer terug lijkt mij precies wat Manovich en Kittler voorspelden als ultieme vorm van digitalisering van de kunst. Voor Alt Lit maakt de vorm niet uit, maar lijken ze allemaal gelijk. Ze nemen één specifieke vorm van het ene medium en delen hem in een ander medium afhankelijk van wat ze met het werk willen doen. De keuze voor welk medium is geen bewuste keuze voor het vormen van hoe een gedicht of proza stuk eruit ziet, maar afhankelijk van de mogelijkheden (*affordances*) van de verschillende media kiezen ze de ene keer het ene medium (bijvoorbeeld uitgeprint in een bloemlezing) en het volgende moment een ander medium (een herblogde tweet in een persoonlijke blog). De media en diens mogelijkheden verschillen weliswaar, maar zoals Kittlers idee van gedigitaliseerde media, maakt het medium dat gebruikt wordt niet daadwerkelijk uit. “The notion of media itself” is “erased” wanneer het werk onbepaald vaak getranscodeerd kan worden zonder daarbij de Alt Lit-status te verliezen. Hoewel de mogelijkheden verschillen in verschillende mediavormen online of fysiek, bij Alt Lit resulteert het herproduceren of kopiëren van de digitale code (in welke vorm dan ook) niet in verlies van zijn kwaliteiten, net als alle andere dingen die digitaal gekopieerd worden.

2015.

Bibliografie

Primaire bronnen

- Bianca Shipton (@grarrrrish). Selectie van Tweets. In Roggenbuck, Steve, E.E. Scott, Rachel Younghans. Eds. 'introduction' to *The Yolo Pages* Brunswick, ME: Boost House. 2014. Print.
- Brooks, Ben. *Lolito*. London: Canongate. 2013. Print.
- Calloway, Marie. *what purpose did i serve in your life*. New York: Tyrant Books. 2013. Print.
- Ganas, James. Keuze uit Image Macros. In Roggenbuck, Steve, E.E. Scott, Rachel Younghans. Eds. 'introduction' to *The Yolo Pages* Brunswick, ME: Boost House. 2014. Print.
- Hall, Steven. *The Raw Shark Texts*. Edinburgh: Canongate. 2007. Print.
- Lin, Tao. *Taipei*. Londen: Canongate. 2013. Print.
- Melo e Castro, Ernesto M. de. *Roda Lume* (Wheel of Fire). Videogedicht op YouTube. 2013 [1968]. Web. <http://youtu.be/C0BH2ZrFFKg>
- Michael Joyce, *afternoon: a story*. Watertown MA: Eastgate Systems, 1990.
- Nasr, Ramsi. *Mi have een droom*. Videopresentatie voor NRC Handelsblad op YouTube. 2010 Web. <http://youtu.be/qkuwGMnxOKs>
- Oosterhoff, Tonnus. “Na de vooruitgang” op <http://www.tonnusoosterhoff.nl/> (2001)
- Peterbd. “alex j mann is a lifestyle” ingebed in Nathan, Luke S. “Peterbd and me: How I befriended an alt lit superstar” The Daily Dot. 10 Juni 2014. Web. <http://www.dailydot.com/lifestyle/who-is-peterbd-alt-lit-scene/>.

- Poundstone, William. *An Allegory of a Genius*. Op <http://www.williampoundstone.net/Genius.html> (2002)
- Roggenbuck, Steve. “make something beautiful before you are dead (2012)” Videogedicht op YouTube. 2012. Web. <https://www.youtube.com/watch?v=0bR6uOsDn-Q>
- Stefans, Brian Kim. *the dreamlife of letters*. Op UBUweb. <http://www.ubu.com/contemp/stefans/dream/> (1999)

Secundaire bronnen

- Aarseth, Espen. *Cybertext: Perspectives on Ergodic Literature*. Baltimore: John Hopkins University Press. 1997.
- Aeneas IV. “How to be Alt Lit: a Recipe for Success in 100 Steps” Blogcorehouse Tumblr. Mei 2014. Web. <http://blogcorehouse.tumblr.com/post/83841049309/how-to-be-alt-lit-a-recipe-for-success-in-100-steps>
- Archer, Bert. “The Fringe Fiction” The Toronto Star. 23 juli 2000.
- Baines, J. "ALT-LIT IS FOR BORING, INFANTILE NARCISSISTS". VICE. 16 January 2013. Web. http://www.vice.com/en_uk/read/alt-lit-is-the-worst-thing-to-happen-to-literature/.
- Campbell, Duncan. “Portrait: Vendela Vida is the hottest young voice in US fiction” The Guardian. Guardian Featured pages. Pg 6. 23 september 2003.
- Carles. “Classic Alt Literature: What is the Lasting Brand of 'Cather in the Rye'” Hipster Runoff. 29 januari 2010. Web. <http://www.hipsterrunoff.com/2010/01/classic-alt-literature-what-lasting-brand-%E2%80%98catcher-rye%E2%80%99.html>
- Carr, Caitlin. “Visual Esthetics of Contemporary Communication” Honors theses. Paper 171. voorjaar 2013. Web. <http://diginole.lib.fsu.edu/uhm/171>

- Chen, Adrien. “Something About How Steve Roggenbuck's Poetry Will Save the Internet” op *Gawker*. 5 november 2013. Web. <http://gawker.com/something-about-how-steve-roggenbucks-poetry-will-save-1456424675>
- Crispin Best. "The dA-Zed guide to Alt Lit." Dazed Digital. Web. <http://www.dazeddigital.com/artsandculture/article/17603/1/the-da-zed-guide-to-alt-lit>.
- Cunningham, Waylon. “What is Alt Lit?” Texas Observer. 7 Augustus 2014. Web. <http://www.texasobserver.org/alt-lit/>
- Czerski, Piotr. *We, the Web Kids*. Vert. Marta Szreder. 2012. Web. <http://pastebin.com/0xXV8k7k>
- Donk, Toine & Daniël van der Meer. “Tao Lin: Ik wil niemands spreekbuis zijn” De Morgen. 26 april 2014. Print.
- Dwyer, Sam. “Netkitsch: When the Kittens became our enemies” Megasold.Wordpress.com. 12 Juni 2012. Web. <http://megasold.wordpress.com/2012/12/06/netkitsch-when-the-kittens-became-our-enemies/>.
- Easton Ellis, Bret. “With "Taipei" Tao Lin becomes the most interesting prose stylist of his generation, which doesn't mean that "Taipei" isn't a boring novel...” op *Twitter*. 4 maart 2013. Web. <http://twitter.com/breastonellis/status/308502148226883584>
- Falandays, James. “The Writing on the Wall: Relocating Poetry for the Internet Generation” University of Delaware Library. Mei, 2013. Web. <http://dspace.udel.edu/handle/19716/12977>.
- Fitzgerald, Jonathan D. “Sincerity, Not Irony, Is Our Age's Ethos” The Atlantic. 20 november 2012. Web.<http://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2012/11/sincerity-not-irony-is-our-ages-ethos/265466/>.

- Ganas, James. "A Brief Justification of my Use of Macros" in *The Yolo Pages* eds. Roggenbuck, Steve, E.E. Scott, Rachel Youngmans. Brunswick, ME: Boost House. 2014. Print.
- Gier, Tim de. "Bakkie verdriet" Vrij Nederland. 15 Augustus 2013. Web. <http://www.vn.nl/Boeken/Review/Bakkie-Verdriet-1.htm>
- Goldsmith, Kenneth. "If Walt Whitman Vlogged" *The New Yorker*. 7 Mei 2014. Web. <http://www.newyorker.com/books/page-turner/if-walt-whitman-vlogged>.
- Hamilton Nolan. "Carles: Hipster of the Decade" *Gawker*. 31 december 2009. Web. <http://gawker.com/5438027/carles-hipster-of-the-decade>
- Hammond, Stuart. "Tao Lin vs Ben Brooks" *Dazed Digital*. 2013 Web. <http://www.dazeddigital.com/artsandculture/article/16949/1/tao-lin-vs-ben-brooks>
- Harvilla, Rob. "Hipster Runoff Explained (Maybe)" *Villager Voice*. 4 februari 2009. Web. <http://www.villagevoice.com/2009-02-04/music/hipster-runoff-explained-maybe/>
- Hayles, Katherine N. "Electronic Literature: What is it?" op *Electronic Literature Organisation*. 2 januari 2007. Web. <http://eliterature.org/pad/elp.html>
- Hayles, Katherine N. "Material Entanglements: Steven Hall's *The Raw Shark Texts* as Slipstream Novel" *Science-Fiction Studies*, vol. 113 (2011), pp. 115-133. <http://www.depauw.edu/sfs/backissues/113/hayles.html>
- Hessel-Mial, Michael. "Poetry and the image macro" in *40 likely to die before 40* eds. Cameron Pierce & Michael J. Seidlinger. Fairfax, VA: Civil Coping Mechanisms. 2014. Print.
- Higgs, Christopher. 'afterword' to *40 likely to die before 40*. Eds. Cameron Pierce & Michael J. Seidlinger. Fairfax, VA: Civil Coping Mechanisms. 2014. Print.

- Jameson, A.D. “What we talk about when we talk about the New Sincerity” HTML Giant. 4 juni 2012. Web.<http://htmlgiant.com/haut-or-not/what-we-talk-about-when-we-talk-about-the-new-sincerity/>
- jjb. “HU asks: Who 'is' Carles of the popular weblog Hipster Runoff?” Hipsters United, blog. 23 februari 2009. Web. <http://hipstersunited.wordpress.com/2009/02/23/hu-asks-who-is-carles-of-the-popular-weblog-hipster-runoff/>
- Kelly, Adam. “David Foster Wallace and the New Sincerity in American Fiction” in *Consider David Foster Wallace*. ed. Devaid Hering. Los Angeles / Ausin: Sideshow Media Group Press. 2010. Print.
- Kiesling, Lydia. “Modern Life is Rubbish: Tao Lin's Taipei” op *The Million*. 5 juni 2013. Web. <http://www.themillions.com/2013/06/modern-life-is-rubbish-tao-lins-taipei.html>
- Kittler, Friedrich. 'Introduction' to *Gramophone, Film, Typewriter*, in *Het leven van Teksten*. Eds. Brillenburg Wurth, Kiene & Ann Rigney. Amsterdam: Amsterdam University Press. 2009.
- Krmptic, Milo J. “alt-lit, Encuentros y desencuentos con la última generación literaria”. Que Leer. No. 197, 4 April, 2014. Web.http://www.blackiebooks.org/media/pdf/Milo%20J%20Krmptic_Que%20Leer.pdf
- Lindner, Erik. “Flarf” in *De Groene Amsterdammer*. 13 januari 2011. Web. <http://www.groene.nl/artikel/136438>
- Lynch-Smith, Richard. “New alternatives for Alt Lit” The Guardian. 6 Juni 2013. Web. <http://www.theguardian.com/books/booksblog/2013/jun/06/alt-lit-alternatives-tao-lin>
- Magee, Michael. “The Flarf Files” op *Electronic Poetry Center*. 2003. Web. <http://epc.buffalo.edu/authors/bernstein/syllabi/readings/flarf.html>

- Manovich, Lev. “What is New Media” in *The Language of New Media*. Cambridge, MA: MIT Press. 2001. Print. Pp 18-45.
- Manshel, Hannah. “Depthless Psychology” *The New Inquiry*. Juli 7, 2014. Web. <http://thenewinquiry.com/essays/depthless-psychology/>
- Marche, Stephen. “The New Bad Kids of Fiction” *Esquire*. 10 Juni 2013. Web. <http://www.esquire.com/blogs/culture/marie-calloway-cao-lin>
- Melo e Castro, Ernesto M. de. “Videopoetry” in *Media Poetry: an international anthology* Ed. Kac, Eduardo. Bristol: Intellect Books. 2007. Print. Pp. 175-184.
- Morris, Adalaide. “New Media Poetics: As We May Think/How To Write” In *New Media Poetics*. Eds. Morris, Adalaide & Thomas Swiss. Cambridge, MA: MIT Press. 2006. Print. pp. 1-46
- Morris, Jason. “The Time Between Time: Messianism & the Promise of a “New Sincerity”” *Jacket Magazine*. 35. Early 2008. Web. <http://jacketmagazine.com/35/morris-sincerity.shtml>
- Nathan, Luke S. “Peterbd and me: How I befriended an alt lit superstar” *The Daily Dot*. 10 Juni 2014. Web. <http://www.dailydot.com/lifestyle/who-is-peterbd-alt-lit-scene/>.
- Naughton, Alexandra. “Alt Lit Diaspora: Looking from the outside in with Luis Silva” *HTML Giant*. 29 Mei 2014. Web. <http://htmlgiant.com/interviews-2/alt-lit-diaspora-looking-from-the-outside-in-with-luis-silva/>.
- Niekerk, Annemarie van. “Lekker geneukt. Even twitteren.” *Trouw, Letter en Geest*. 22 maart 2014. Print.
- Perksky, Stan. “Why did Alt Lit cross the road?” *LA Review of Books*. 18 juli 2013. Web. <http://lareviewofbooks.org/essay/why-did-alt-lit-cross-the-road/#>

- Perloff, Marjorie. “Screening the Page/Paging the Screen: Digital Poetics and The Differential Text” in *New Media Poetics*. Eds. Morris, Adalaide & Thomas Swiss. Cambridge, MA: MIT Press. 2006. Print. Pp. 143-164
- Perpetua, Matthew. “Is This Man the Hipster Runoff Guy?” *Vulture*. 24 februari 2009. Web. http://www.vulture.com/2009/02/is_tao_lin_actually_the_man_be.html
- Perpetua, Matthew. “Tao Lin Is Maybe Probably Not the Hipster Runoff Guy” *Vulture*. 25 februari 2009. Web. http://www.vulture.com/2009/02/tao_lin_is_maybe_probably_not.html
- Poundstone, William. “3 Proposals for Bottle Imps” In *New Media Poetics*. Eds. Morris, Adalaide & Thomas Swiss. Cambridge, MA: MIT Press. 2006. Print. pp. 245-248.
- Pratt, Andrew. “Writing In Our Neighbor's Voice- Flarf poetry a decade later” *Ludopoetry* blog. 8 mei, 2014. Web. <http://ludopoetry.wordpress.com/2014/05/08/19/>
- Rettberg, Jill W. “Email novel” in *The Johns Hopkins Guide to Digital Media* eds. Ryan, Marie-Laure, Lori Emerson and Benjamin Robertson Baltimore: Johns Hopkins UP, 2014. Web. <http://elmcip.net/sites/default/files/files/attachments/criticalwriting/email-novel-jill-walker-rettberg.pdf>
- Roggenbuck, Steve, E.E. Scott, Rachel Younghans. Eds. 'introduction' to *The Yolo Pages* Brunswick, ME: Boost House. 2014. Print.
- Roggenbuck, Steve. “Alt Lit Community Building: Very Disrespectful to the Haters” *Liefplus*. 2 Juli 2012. Web. <http://plus.livemylied.com/post/26397792044>
- Roggenbuck, Steve. “IN INTERNET BARD AT LAST (2013) – ARS POETICA” Youtube. Web. <https://www.youtube.com/watch?v=YchvRnKwCbc>
- Roggenbuck, Steve. “Steve Roggenbuck lecture at Duke University (2011)” Youtube. Web. <https://www.youtube.com/watch?v=Aj8h-bEsyAA>

- Sansom, Ian. "Taipei by Tao Lin – Review" in *The Guardian*. 4 juli 2013. Web.
<http://www.theguardian.com/books/2013/jul/04/taipei-tao-lin-review>
- Schäfer, Mirko T. "Claiming participation" in *Bastard Culture*. Amsterdam: Amsterdam University Press. 2010. Print. Pp 51-54.
- Sharman, Eleanor. "Contemporary Literature's Nouvelle Vague: Interview with Frank Hinton". The Oxford Student. 26 December 2012.
Web.<http://oxfordstudent.com/2012/12/26/contemporary-literatures-nouvelle-vague-interview-with-frank-hinton/>.
- Spilker, J. "79.9 :: 'Taipei' by Tao Lin" op *I am alt lit*. 2014. Web.
<http://iamaltlit.tumblr.com/post/42246862830/79-9-taipei-by-tao-lin>
- Spilker, Josh. "Lexicon Devils: What exactly is Alt Lit? A Conversation With Frank Hinton, Noah Cicero and Stephen Tully Dierks" Vol. 1 Brooklyn. 20 juni 2012. Web.
<http://www.vol1brooklyn.com/2012/06/20/lexicon-devils-what-exactly-is-alt-lit-a-conversation-with-frank-hinton-noah-cicero-and-stephen-tully-dierks/>
- Stryker, Cole. "Go to bed, Tao Lin" *Rhizome*. 27 maart 2012. Web.
<http://rhizome.org/editorial/2012/mar/27/tao-lin/>
- UW-Platteville release. "Wisconsin literary magazine seeking submissions" Price County Daily. 23 augustus 2002. Web.
http://www.pricecountydaily.com/news/community/article_72575cf3-a4ab-51af-8fb1-b4e6d25fc9f0.html
- Vancouver Sun. "8 recommended titles from recent releases" Weekend review section, pg. C9. 13 januari 2007.
- VPRO. "Tao Lin, Alt Lit & andere misverstanden" *VPRO Boeken*. 14 april 2014. Web.
<http://boeken.vpro.nl/artikelen/2014/april/alt-lit.html>

- Wills, David S. "Alt-Lit as the Next Beat Generation: An Interview with Noah Cicero" *The Nervous Breakdown*. 9 Oktober, 2013. Web.
<http://www.thenervousbreakdown.com/dswills/2013/10/alt-lit-as-the-next-beat-generation-an-interview-with-noah-cicero/>
- Wisconsin-Platteville University website. http://www.uwplatt.edu/files/academic-planning/files/ss_english2003.pdf
- Zalansky, Joanna "What if Foucault had a blog" in *Between page and screen: remaking literature through cinema and cyberspace*. Ed. Kiene Brillenburg Wurth. New York: Fordham University Press. 2012. Pdf. p. 66.